

Teorijski pristupi u SP

bihejvioristički

psihoanalitički

**kognitivistički
(geštaltistički)**

**teorija uloga
(simbolički interakcionizam)**

Bihejviorizam

- *behavior* = ponašanje
- Nastao je u Americi kao protest na dotadašnju psihologiju.
- **Džon Votson** (J. Watson, 1878-1958):
"Psihologija kako je bihejviorista vidi" (1913).

Bihejviorizam je u svojoj suštini *metodološki*, a ne *sadržinski* pravac.

Votson: "Ograničimo se na stvari koje se mogu posmatrati i formulišimo zakone koji se odnose na takve stvari. Možemo da posmatramo ponašanje: ono što organizam čini i kazuje."

Impresioniran radovima ruskog fiziologa Ivana Pavlova

Bihejvioristički pristup u SP

- kognitivne varijable (mišljenje, uverenja, stavovi...) imaju minimalnu ulogu
- pojedinac, a ne grupa je jedinica analize
- ponašanje je naučeno, razlike među ljudima su stečene
- koncepti teorije učenja su glavno oruđe u objašnjavanju
- principi učenja isti su i kod ljudi i kod životinja (zato najčešće govore o ponašanju *organizama*).

Klark Hal (1945):

- "Celokupno ponašanje individua određene vrste, kao i svih sisara, uključujući i čoveka, odigrava se prema jednim istim primarnim zakonima."

Tolman (1938):

"Ja verujem da se sve što je važno u psihologiji u suštini može istraživati kroz stalnu eksperimentalnu analizu činilaca koji određuju ponašanje pacova na izbornoj tački lavirinta".

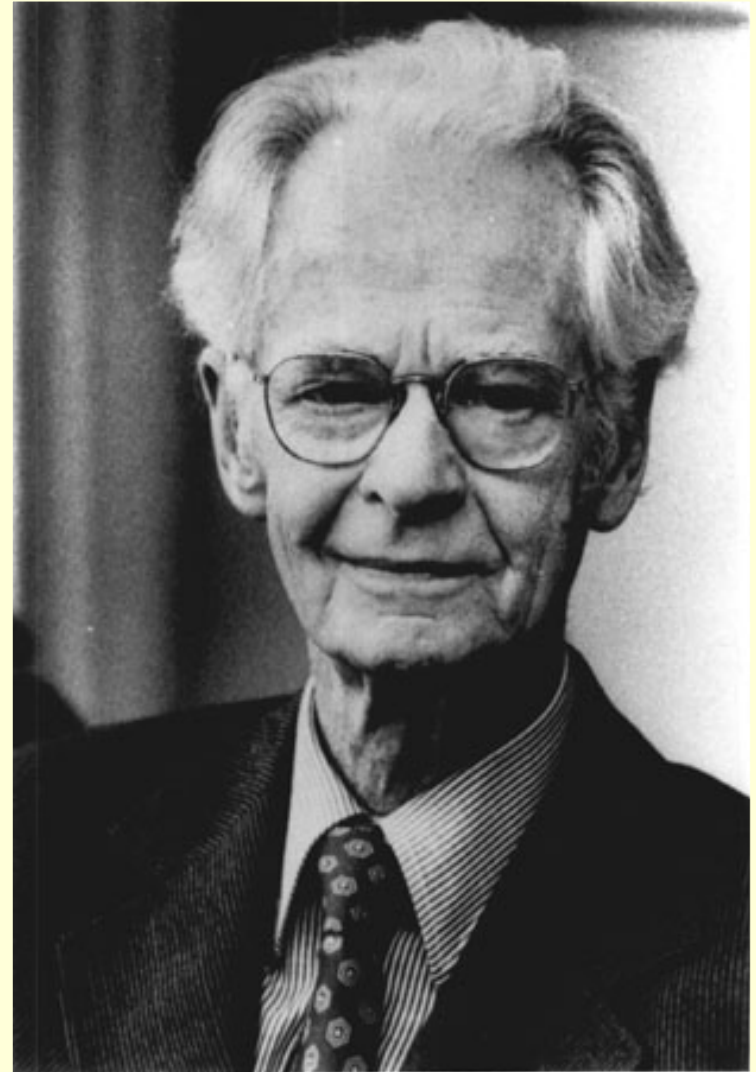

“Dajte mi desetak zdravih, normalno odgojenih beba, i mogućnost da ih podižem u mom specijalnom svetu, i ja garantujem od bilo kog deteta koje slučajno odaberem mogu napraviti specijalistu kakvog hoću – doktora, advokata, umetnika, prosjaka ili lopova, bez obzira na njegove talente, tendencije, sposobnosti.”

-Watson 1924

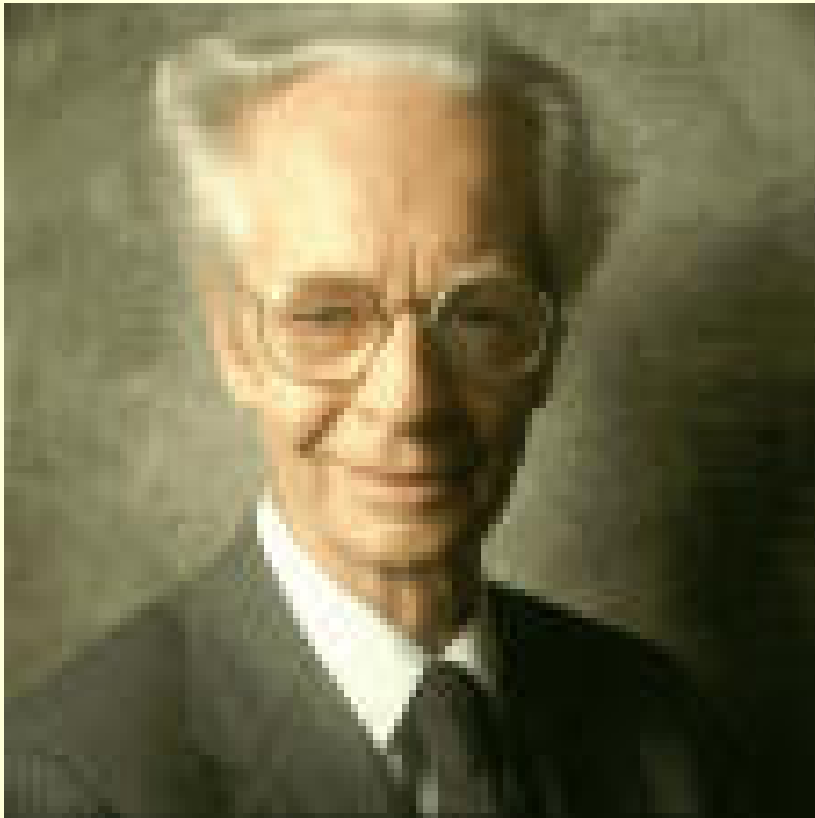
Skinner (1953):

“Sve što treba da znamo da bismo opisali i objasnili ponašanje je ovo: postupci praćeni povoljnim ishodom težiće da se ponove, a postupci praćeni nepovoljnim ishodom će se ređe ponavljati.”

Bihejviorizam

- **B. F. Skinner**
- (Burrhus Frederic Skinner, 1904-1990)

- Walden Two (1948)
- Beyond Freedom and Dignity (1971)

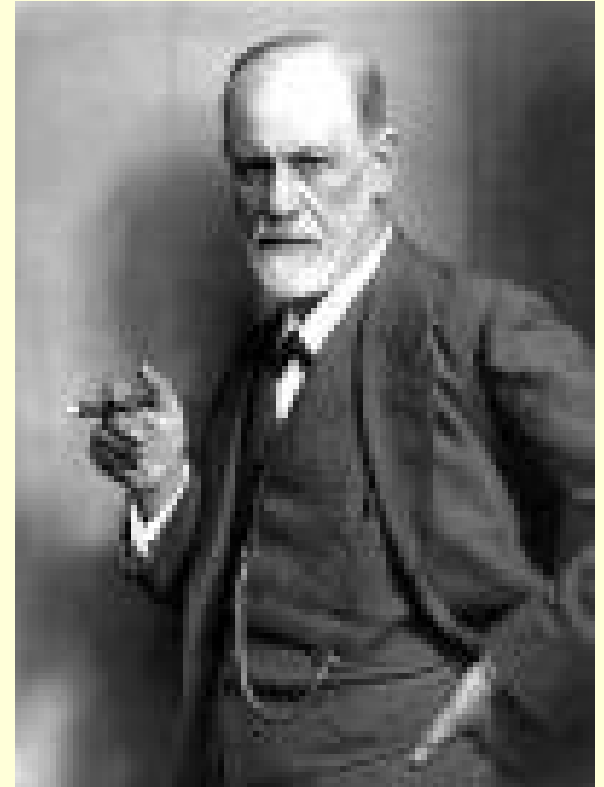
Bihejvioristički pristup u SP

Kritike:

- neopravdano eliminisanje introspekcije i fenomenološke metode
- metodološki zahtevi uticali su na sadržaj teorija učenja
- usko definisanje predmeta i ciljeva SP

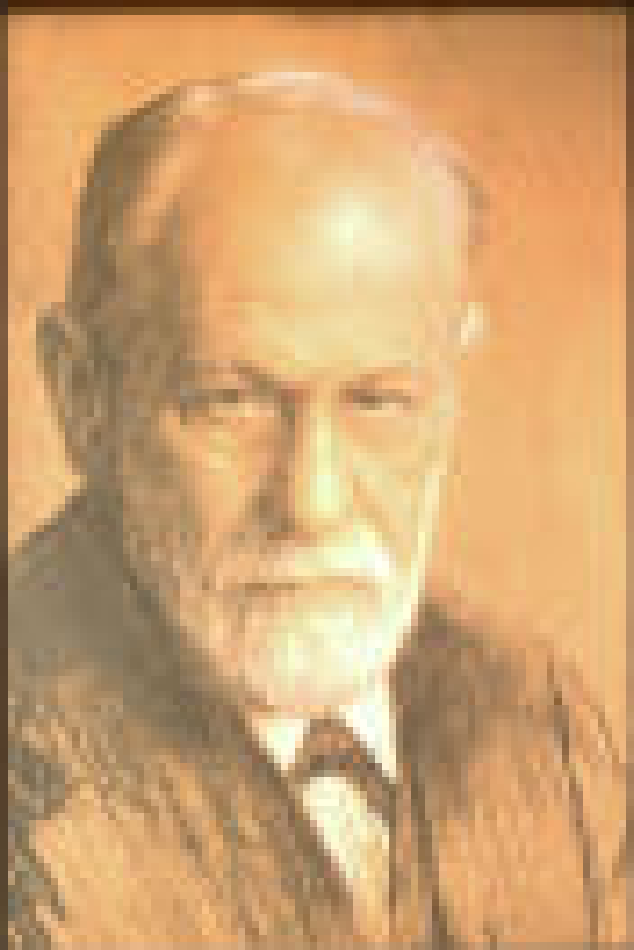
Psihoanalitički pristup

- Frojdova psihoanalitička teorija
- Tri dela ličnosti: Id, Ego i Superego
- Instinkti su osnovna pokretačka snaga

- Važnost nesvesnih procesa
- Važnost prvih godina života za formiranje ličnosti

Sigmund Freud (1856-1939)

- Rođen u Freiburgu (u današnjoj Češkoj).
- Studirao medicinu u Beču
 - specijalizirao neurologiju a kasnije psihopatologiju.
- 1885-6. studijski boravak u Parizu i Nansiju.
 - Smatrajući hipnozu neadekvatnom, uvodi metod “slobodnih asocijacija”.
- uprkos svom puritanskom senzibilitetu, postaje uveren u postojanje infantilne seksualnosti, što će ga izopštiti iz medicinske profesije.

Instinkti

Eros

Instinkti žīvota

Tanatos

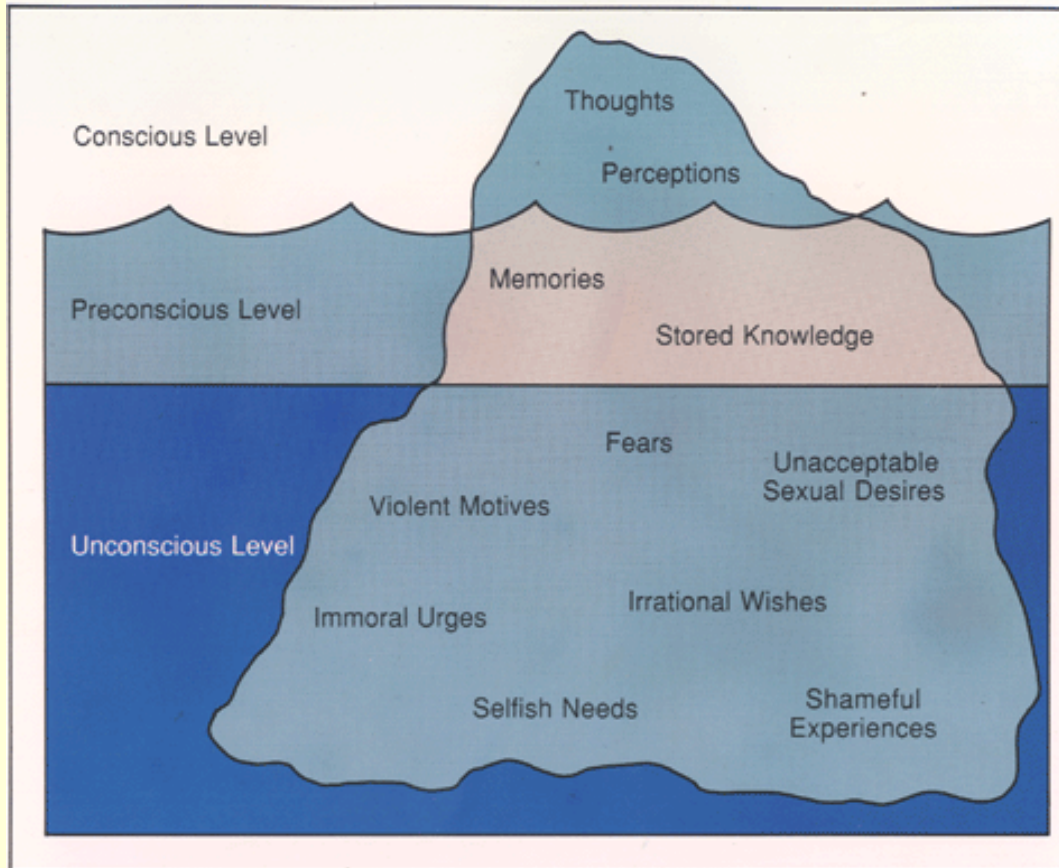
Instinkti smrti

Struktura ličnosti

PERS 5 Freud's View of the Human Mind: The Mental Iceberg

STRUKTURA LIČNOSTI

	<i>ID</i>	<i>EGO</i>	<i>SUPEREGO</i>
POREKLO	prisutno od rođenja	razvija se životnim iskustvom	razvija se iz društvenih i roditeljskih normi
SVEST?	nesvesno	i svesno i nesvesno	i svesno i nesvesno
SADRŽAJ	instinkti	mišljenje	moralni zahtevi i ideali
PRIRODA	biološka	psihološka	društvena
RUKOVODEĆI PRINCIP	princip zadovoljstva	princip realnosti	krivica

Stupnjevi psiho-seksualnog razvoja

- 12+ Adolescencija i genitalna faza
- 7-11 Faza latencije
- 4-6 Edipalna faza
- 3-4 Falusna faza
- 2-3 Analna faza
- 0-2 Oralna faza

Frojdovi radovi

- 1895. Studije histerije
- 1900. Tumačenje snova
- 1901. Psihopatologija svakodnevnog života
- 1913. Totem i tabu
- 1920. Iznad principa zadovoljstva
- 1921. Psihologija mase i analiza Ega
- 1923. Ego i Id
- 1927. Budućnost jedne iluzije
- 1930. Nelagodnost u kulturi
- 1939. Mojsije i monoteizam

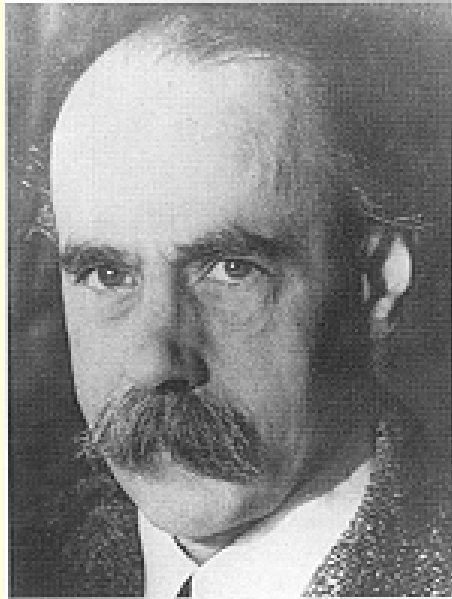
Neo-frojdovci

- **Alfred Adler** (1870-1937)
 - Individualna psihologija
 - Volja za moć
- **Karl Gustav Jung** (1875-1961)
 - Analitička psihologija
 - Kolektivno nesvesno
- **Erih From** (1900-1980)
 - Socijalni karakter
- **Erik Erikson** (1902-1994)
 - Razvoj identiteta

Geštaltistički pristup

- *Gestalt* (nem.) = sklop, celina
- razvio se u Nemačkoj u isto vreme kad i bihejviorizam u Americi, obe psihologije su psihologije protesta.
- Naglašava se prvenstvo celine nad delovima
- Naglašava se važnost kognitivnih procesa

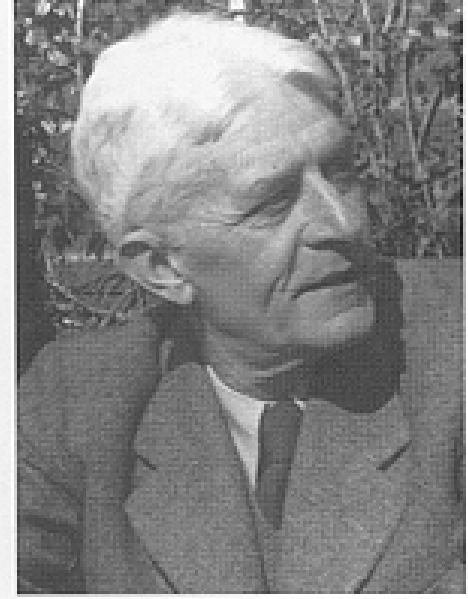
Geštaltistički pristup

Max Wertheimer

Kurt Koffka

Wolfgang Köhler

- **Maks Verthajmer** (1880-1943)
 - osnivač geštaltizma; psihologija opažanja, fi-fenomen
- **Kurt Kofka** (1886-1941)
 - pedagoška psihologija
- **Maks Keler** (1887-1967)
 - učenje uviđanjem

Pet principa perceptualne organizacije

- Mi organizujemo objekte u smislene celine na osnovu
 - Bliskosti, sličnosti, simetrije, kontinuiteta, zatvorenosti

U socijalnoj psihologiji:

- Zakoni dobre forme važe i za socijalnu percepciju – princip konzistentnosti!
- Objektivna realnost naspram subjektivne realnosti
- Važnost kognitivnih procesa

Kurt Lewin

(K. Lewin, 1890-1947)

- studirao i radio u Berlinu
- 1933. emigrira iz Nemačke u SAD

- Smatra se ocem moderne socijalne psihologije
- Teorija polja (bilo koje ponašanje je funkcija psihološkog polja kakvo postoji u sadašnjem trenutku)
- Akciono istraživanje
- Razvio generalnu teoriju čovekovog socijalnog ponašanja
- Konflikti, vođstvo, grupna dinamika...

Teorija uloga i Simbolički interakcionizam

- Teorija uloga je primarno zainteresovana za socijalnu organizaciju i uzroke njene stabilnosti i održavanja.
- “Pojedinaac je, za sociologa, zbir njegovih uloga.”
(R. Darendorf)
- Dramaturški model (razvio ga E. Gofman):
 - život je pozorište
 - svaki događaj ima svoju scenografiju i uloge
 - svaka scena je odvojena simboličkom zavesom

Osnovne postavke simboličkog interakcionizma

- **Džorž Mid** (G. H. Mead, 1863-1931)
- “Mind, Self, and Society” (1934)
- socijalni bihejviorizam
- razvoj komunikacije prethodi razvoju duha
- Uloge se konstruišu kroz interakciju.
- “Neko mora biti član zajednice da bi bio osoba”.
- “Sve dok čovek ne uzmogne reagovati na sebe onako kako zajednica reaguje na njega, on istinski ne pripada zajednici”.

- ✓ Interakcija se odvija putem simbola i njihovog značenja.
- ✓ Mi ne reagujemo neposredno na objekat - MI REAGUJEMO NA SIMBOL
- ✓ Mi delamo na osnovu svojih interpretacija.

Charles Horton Cooley

“Ja u ogledalu”

- Slika koju imamo o sebi zasniva se na našem tumačenju značenja koje ponašanja drugih prema nama.

Charles H. Cooley
Charles H. Cooley Papers,
Box 7, Photos, 1864-1929, BHL